

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

Η ΚΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ-ΒΟΡΡΙΑ

Ένετοί και Τούρκοι εις τὴν Κρήτην.—Ἡ τρεῖς ὥραιες Κρητικοποῦλες.—Ἡ τραγωδία τῆς αἰχμαλωσίας.—Τὸ Ρόδον τοῦ χιουροῦ.—Ὅπου ἐπεμβαίνει ὁ Μπόγιας.—Ἱστορία αἵματος καὶ δόξης.

Μέγας καὶ φοβερός ὑπῆρξε ὁ πόλεμος μεταξὺ Ἑνετῶν καὶ Τούρκων διὰ τὴν κατὰκτησιν τῆς Κρήτης. Ἐκράτησε εἰκοσιτένιε χρόνια (1644-1669), κατὰ τὰ ὅποια ἐχούθησαν ποταμοὶ αἱματος. Μετὰ τὴν πόλιν τῶν Χανίων ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἡ πόλις τῆς Ρεθύμνης, ἡ τρίτη κατὰ τὴν ὀχυρότητα πόλις τῆς νήσου. Ἡ Ρεθύμνη ἦμαρ ἐπὶ Ἑνετοκρατίας, ἐμπορικῶς καὶ βιομηχανικῶς, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας. Τὸ ἀριοντολόγι τῆς πόλεως ἐστὲν ἐν τῇ παιδείᾳ τὸν εἰς τὰ Ἱταλικά Πανεπιστήμια πρὸς ἐπιστημονικὸν κατατισμόν· ἡ Ρεθύμνη ἔσφυε ἀπὸ ἐμπορικῆς κίνησιν, μέχρι τῆς ἡμέρας πού ἔπεσε ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν. Ὁ πορθητὴς σεραδάρης Ντελὶ Χουσεῖν παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας ἀφῆκεν αὐτοὺς εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀγρίων σιφινῶν του, οἱ ὅποιοι ἔδυσαν καὶ ἀπώλυσαν. Πολλὰ καὶ ὥρατα κορίτσια τῶν εὐγενεστέρων οἰκογενειῶν, Ἑλληνικῶν καὶ Ἑνετικῶν, ἀνθρωπάγησαν καὶ ἐστάλησαν εἰς τὰ χεῖρμα τῆς Ανατολῆς. Ἐπάνω ὅμως ἀπ' ὅλας διέσπεσαν διὰ τῆς καλλονῆς, τὴν χάριν τὴν καὶ τὴν μόρφωσίν των αἱ τρεῖς θυγατέρες τοῦ Κρητὸς ἱερέως Παπὰ Βορριά. Ἡ μικροτέρα 17 ἐτῶν, ἡ μεσοία 19, ἡ μεγαλειτέρα 21. Ἦσαν σωστὲς Κρητικοποῦλες, εὐσώμες, γλυκομελάχροινες μὲ μαύρα μάτια δορκάδος. Τούτων τὴν σιχαλωσίαν καὶ τὴν τύχην διεκτραγωδεῖ ὁ σύγχρονός των Ρεθυμνίως ποιητὴς Μαρῖνος Τζάννης Μπουνιαλῆς, ἀλλὰ καὶ δημοτικὸν τραγοῦδι ὑπάρχει :

Μιά Κυριακὴ καὶ μιὰν ἀγῆ, μιὰν ἑορτὴν μεγάλῃ
Ἐπῆραν τοῦ Παπὰ Βορριά τὰς τρεῖς τὸν θυγατέρας.
Στὴν Κρήτην οὐλοβοῦντο, μὲ τὰ καράβια φέροντο
Κ' ἡ μάνα, ὁ κύρης κ' ἔδικον κλαῖνε καὶ δὲν ἀρνέοντο.
Τὴν πρῶτη, τὴν καλλίτερη, τὴν ἀσπρὴν περιστέρα
Μὲ τὸ ἀδερφάδαις τῆς τοῦ δυνὸς τὴν Πόλι τὰς ἔφερον.
Δέκα πασοῦδες τὰς λαλοῦν καὶ δέκα βελούδας
Καὶ δεκοχὼ ρεῖζῆδες τοῦ Βασιλῆα τὰς πῆραν.
Τὴν μιὰν ἔφερον ὁ πασοῦς, τὴν ἄλλην ὁ βελούρας
Καὶ τὴν δλοκαλλίτερη ὁ Βασιλῆας τὴν πῆρε.
Κ' ὄντες τὴν ἀνέβησαν στοῦ Βασιλῆα τὰς οὐλάς
Ἐτρέχανε τὰ μάτια τῆς ὡδὸν τὰς κουκουναίρας.
Στρέφεται μπρὸς κ' ὅπως τῆς γὰρ δὴ ἀπὸ τοῖς δικοῦς τῆς
Κανένα δὲν ἐνῶρισε, μόνον τὸν ἀδερφὸ τῆς.
— Ἀμ' ἀδερφὸ μου, σὸ καλὸ καὶ σὶν καλὴ τὴν ὥρα
Ὅπου τὰ ραῖν' ἡ στράτα σου τραντάφυλλα καὶ ρόδα!
Χαιρέτα μου τὴ μάνα μου, προσκύνει τὸν κύρη
Καὶ πέτνει πὺς ὁ Βασιλῆας γυναῖκα του μὲ πῆρε
Θέλει γενεὴ χριστιανικὴ καὶ φλέβ' ἀπ' τὴν Κρήτη.
Μ' ἀφῆνον καὶ παραγγέλλει τὸν ἐδικελογιῶ μου
Νὰ πολεμῶν τὴν Τουρκία καὶ νὰ τῆν ζυγὸν σου
Γιατὶ ἦρθε μ' ἐπιβουλὰ, οὐλαβάνει, καὶ τὴν κρεῖνται
Καὶ σὸν τὸ Χάρο ἀλύπητα σκοτώνει, μακελῶνται...

Τὸ Κρητικὸν τραγοῦδι ἐξακολουθεῖ ἔτσι ἀφηγηόμενον τὰς περιπετείας τῶν τριῶν κοριστιῶν τοῦ Παπὰ. Διὰ τὴν τύχην ὅμως τῆς πρῶτης κορῆς ἔχομεν καὶ ἄλλην μαρτυρίαν. Εἰκονίσθη ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ρεθύμνης, ἕνας Κρητικὸς ἱερομόναχος καταφυγὼν εἰς Ἀθήνας, διηγεῖται τὴν τραγικὴν ἱστορίαν τῆς παπαδοπούλας εἰς τὸν Γάλλον περιηγητὴν Κεγμὲ καὶ λέγει ὅτι ἡ ὥραία κορὴ ἔγενε πρῶτῃ Σουλτάνα εἰς τὸ χεῖρμα καὶ μετανεμίσθη Χουσιὰρ Ἀζακί.
Ὁ συγγραφεὺς τῆς «Ἱστορίας τῆς Τουρκίας» Hammer τὴν ἀναφέρει ὡς Γιοιολὴ Ρεβιά (Φθινοπορινὸν τριαντάφυλλον), ἐνῶ τὸ χριστιανικὸν τῆς ὀνόματι ἦτο Εὐγενία.

Καὶ οἱ δὲ ἱστορικοὶ, ὡς καὶ ὁ Ἀθανάσιος Κομνηνὸς Ὑψηλάντης συμφωνοῦν λέγοντες ὅτι ἡ αἰχμαλωτὴς Κρητικοποῦλα ἐλατρεῦτο τρελλὰ ἀπὸ τὸν Σουλτάνον Μεχμέτ Δ' καὶ ὅτι εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἔδυσαν ὅλας οἱ ἄλλες ἐμπορεῖες τοῦ χερσίου. Ἀπὸ τὴν Γιοιολὴ Ρεβιά γεννήθη τὴν 2αν Ἰουνίου 1646 υἱός, ὁ διάδοχος Μουσταφᾶς. Ὅταν ἔμαθε τὴν γέννησιν τοῦ ὁ Σουλτάνος τὸσον ἐχάρη, ὥστε διέταξε ἐπταήμερον φατασίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ συγχρόνως νὰ στραγγαλισθοῦν οἱ δὲ ἄλλοι υἱοὶ του, ὁ Ἀρμὲ καὶ ὁ Σουλεϊμάν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο. Ὁ Μπόγιας ἐμπήκει στὰ δορυμὰ τῶν δυνάστην Σουλτανολοῦδων καὶ τοὺς ἐπέταρε γύρω ἀπὸ τὸ λαῖμὸν τὴν κοκκινὴν θηλείαν. Τὴν ἐπομένην ἡ Κρη-

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΓΕΥΜΑ

Τοῦ CHARLES BRIO

(Στὸ σαλόνι τοῦ Ντὲ Μαξιμ. Ὁ ἐπὶ τῆς φέροντος ἕνα γράμμα ἀπάνω σ' ἕνα ἀσημένιον δίσκον.)

ΚΥΡΙΑ.—(ἀφ' οὗ διάβαστο γράμμα).—Ἀλλοίμονο, καλὰ πᾶμε!

ΕΥΜΙΟΣ.—Τὶ τρέχει;

ΚΥΡΙΑ.—Τὸ ζεῦγος Ντυπὸν μᾶς προσκαλεῖ εἰς γεῦμα!

ΚΥΡΙΟΣ.—Ἀκόμη προσκλήσεις! μὰ τί κάναμε σ' αὐτὰ τὰ τετραπόδα γιὰ νὰ μᾶς καταδικάζουν αἰωνίως εἰς ἀναγκαστικὰ γεύματα. Κάνα δὲ θέλεις ἐγὼ δὲν θὰ πάω νὰ φάω τὰ βρωμοφόρια τοὺς, καὶ ν' ἀρρωστήσω σάν τὴν ἄλλη φορὰ.

ΚΥΡΙΑ.—Κι' ἐγὼ δὲν ξέρω πού τ' ἀγοράζουν αὐτὰ πού σερβίρουν.

ΚΥΡΙΟΣ.—Χωρὶς ἄλλο ἀπ' τὸ μπαγιοτοπάζαρο. Ἐκεῖ βρίσκουν τέτοιαι ἀκαθαρσίες.

ΚΥΡΙΑ.—Τὸ πιστεύω, γιατί εἶνε τόσο τοιγούνηδες.

ΚΥΡΙΟΣ.—Τοιγούνηδες, πρόστυχοι καὶ βλάκες. Καλὲς σχέσεις κάναμε!

ΚΥΡΙΑ.—Εἶνε λυπηρόν.

ΚΥΡΙΟΣ.—Εἶνε πράκτορας! Τὸ παράχουν κάνει. Μᾶς εἶχαν προσκαλεῖ σ' ἕνα ἄλλο γεῦμα καὶ ἐμεῖς τοὺς ἔτο ἀναποδόσαμε καὶ πρῆπει. Νομίζω πὺς ἐσφαλῆσαμε. Αὐτοὶ ξαναρχίζουν μὰ ἐγὼ δὲν ἐννοῶ νὰ χαλάσω τὸ στομάχι μου. Ἀς θυμώσουν ὅσο θέλουν.

ΚΥΡΙΑ.—Μὰ, φίλε μου, πῶς νὰ δικαιολογήσουμε τὴν ἀρνήσιν μᾶς; Μᾶς προσκαλοῦν δὺ βδομάδες πρὶν· μὰ αὐτὸ λέγεται προμελέτη, ἐνέδρα καὶ τὸ δικαστήριον τιμωρεῖ τέτοια πράγματα.

ΚΥΡΙΑ.—Λέγε ὅτι θέλεις μὰ δὲν μποροῦμε ν' ἀρνηθῶμε. Ἀς δεχθῶμε γιὰ νὰ γλυτώσουμε.

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ κυρία Ντὲ Μαξιμ ἔγραψε σὸ ζεῦγος Ντυπὸν :

Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία ντὲ Μαξιμ εὐχαριστοῦν τὸν κ. καὶ Καν Ντυπὸν γιὰ τὴν εὐγενὴν πρόσκλησιν τοὺς εἰς τὴν ὁποίαν εὐχαρίστως δὲ παρεννευθύνοντο...

Β'.

(Στὸ σπῆτι τῶν Ντυπὸν. Ὁ κύριος γράφει. Ἡ κυρία κεντᾷ. Ἡ καμαριέρα φέρει ἕνα γράμμα. Ἡ κυρία τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ διαβάζει...

Ο ΚΥΡΙΟΣ.—Τὶ συμβαίνει;

ΚΥΡΙΑ.—Τὸ ζεῦγος Ντὲ Μαξιμ ἀπάντᾳ τὴν πρόσκλησιν μᾶς. Δέχονται νὰρθοῦν σὸ γεῦμα! Δὲν ξέρεις πόσο μὲ πειράζει καὶ πόσο ἀνδρίζω νὰ δέχομαι αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους!...

ΚΥΡΙΟΣ.—(θυμωμένος).—Γιατὶ τότε τοὺς προσκαλέσεις; Ἐχεις μαρτία νὰ κάνης καινούργιες γνωριμίες!

ΚΥΡΙΑ.—Ξέρεις γιατί τοὺς προσκάλεσα. Γιατὶ προσκαλέσαμε καὶ τὸ ζεῦγος Ντὲ Νιλάρ. Γιὰ νὰ κάμουν χωρὶ μᾶς!

ΚΥΡΙΟΣ.—Ναί, ἀλλὰ δὲ ὑποφύομε. Εἶνε ἀνθρώποι ἀνυπόφοροι! τὰ βρίσκουν ὅλα ἄσχημα καὶ δὲν τοὺς ἀρέσει τίποτα.

ΚΥΡΙΑ.—Ἡ κυρία εἶνε μὰ λυρτάσα!

ΚΥΡΙΟΣ.—Καὶ ὁ ἀνδρὸς τῆς ἔνας φαντασμένος, μιλᾷ πάντοτε γιὰ τὰ ἄλογα του!

ΚΥΡΙΑ.—Καὶ ἐκείνη γιὰ τὴς τουαλέττες τῆς· νομίζει πὺς εἶνε εὐγενής!

ΚΥΡΙΟΣ.—Δὲν ὑπάρχει εὐγενής μὲ τὸ ὄνομα Ντὲ Μαξιμ.

ΚΥΡΙΑ.—Εἶνε σκέτο Μαξιμ! Ξέρεις πόσο μοῦ πειράζει τὰ νεύρα ὁ τίλος τῆς;

ΚΥΡΙΟΣ.—Θὰ τοὺς ἀποδείξω ἐγὼ ποιοὶ εἶναι! Τὰ γουρουνία!...

Γ'.

(Ὑστερὰ ἀπὸ δὺ βδομάδες τὸ σαλόνι τῶν Ντυπὸν εἶνε καταφωτισμένον γεμάτο ἀπὸ φράκα, γυμνοὺς ὄψεις, καὶ ἐμορφίαι. Τὸ ζεῦγος ντὲ Μαξιμ μόλις ἐφῆσσε καὶ εὐχάριται.)

ΚΥΡΙΑ ΝΤΥΠΟΝ.—Πόσον εὐστα ἀξιαγάπητοι ποὺ τιμᾶτε τὸ γεῦμα μᾶς!... Τὶ καλὴ πού εἰστε! Πόσο εὐγενεῖς!...

ΚΥΡΙΑ ΝΝΕ ΜΑΞΙΜ.—Καὶ ἡμεῖς εἰμαστε κατευχαραστημένοι γιὰ τὴν τιμὴν ποὺ μᾶς ἐκάματε!... Δὲ ξέρετε πόσο σὰς ἀγαποῦμε...

Charles Brio

τικοποῦλα ἀνηγορεύθη ἐπισήμως Βασιδὲ Σουλτάνα. Πρὸς τιμὴν αὐτῆς, μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Χάνδακος (Ἡρακλείου) τῷ 1669 ὀνομάσθη ὁ ἐν τῇ πόλει περιβλεπτός καὶ λαμπρὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου (τὸν ὁποῖον εἶνε κτίσις ὁ ἐκ Κρήτης καταγόμενος Πάπας Ἀλέξανδρος Ε' Φιλαργός) Ρεβιά Τζαμί. Ἡ Εὐγενία ἂν καὶ ἠγαπᾶτο τὸσον ἀπὸ τὸν Σουλτάνον καὶ ἔδωκε τὸν διάδοχον εἰς τὸν θρόνον, ἀπέκρινσε πάντοτε τὰς προτροπὰς τοῦ Σουλτάνου νὰ ἐξομώσῃ.

—Ὁχι, ἔλεγε, δὲν ἀφῆνον τὴν πίστιν μου! Εἶμαι παπαδοπούλα, χριστιανὴ γεννήθηκα, χριστιανὴ θὰ πεθάνω! Δὲ μὲ θέλεις ἔτσι, Σουλτάνε μου; Σφάζει με!

Ὁ Μαχμούτ, ἀντὶ ἀπάντησός, τὴν ἐσφίγγει στὴν ἀγκυλίαν του καὶ τὴν ἐγέμισε φιλὰ. Ἀπαράλλατα δηλαδὴ ὡς συνέβαινε μὲ τὴν Κυρὰ Βασιλικὴν καὶ τὸν Ἀλὴ Πασά.

Ἡ Εὐγενία ἀπέθανε σχετικῶς νέα. Ἐτάφη χριστιανικῶς καὶ μὲ ὅλας τὰς τιμὰς τῆς Ἐκκλησίας συμφώνως πρὸς διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Πατριάρχην Παρθένων τὸν Νέον.

Ὁ Ἱστοριοδίφης